

شبهه در آیه اکمال

کلیدواژه: آیه اکمال، حج، دین.

پرسش: آیا آیه اکمال دین اشاره به **نهم ذی حجه** و **تشریح حکم حج** ندارد؟

فهرست مندرجات

- ۱ - آیه اکمال دین
- ۲ - قول مشهور اهل سنت
- ۳ - پاسخ اول
- ۴ - پاسخ دوم
- ۴.۱ - خطر منافقان
- ۴.۱.۱ - نمونه
- ۵ - بانویس
- ۶ - منع

آیه اکمال دین

«الْيَوْمَ يَبَسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوِ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا؛
مائدة/سوره ۵، آیه ۳.»

امروز، کسانی که کافر شده‌اند، از [کارشکنی در] دین شما نومید گردیدند. پس، از ایشان مترسید و از من بترسید. امروز، دین شما را برایتان کامل و نعمت خود را بر شما تمام گردانیدم و اسلام را برای شما، آیین برگزیدم.»

قول مشهور اهل سنت

قول مشهور **اهل سنت** است که معتقدند: «الیوم» در این آیه، اشاره به روز نهم ذی حجه سال دهم هجری است و آیه شریف، در **صحرای عرفات بر پیامبر (صلی الله علیه وآله وسلم)** (که مشغول انجام **حجّة الوداع** بود) نازل شد.

[۱] **فخر رازی، مجد بن عمر، مفاتیح الغیب، ج ۱، ص ۲۸۶.**

طرفداران این نظریه، اهمیت این روز را به این می‌دانند که با تشریح حکم حج به عنوان آخرین **واجب شرعی**، نزول احکام آسمانی به پایان رسید و از آن پس، هیچ حکم دیگری نازل نگردید و هیچ حکم شرعی‌ای **نسخ** نگشت.

[۲] سیوطی، جلال الدین، الدر المنثور، ج ۲، ص ۲۵۸.

در این زمان، مشرکان از این که بر **دین اسلام** غلبه کنند، مأیوس و نا امید شدند.

[۳] **فخر رازی، مجد بن عمر، مفاتیح الغیب، ج ۱، ص ۲۸۷.**

پاسخ اول

تکمیل احکام شرعی و به اتمام رسیدن تعالیم آسمانی، چگونه به دین اسلام صیانت می‌دهد تا در دل دشمنان، ناامیدی ایجاد کند؟! چه اتفاق مهمی افتاده است که **خداوند** می‌فرماید: دیگر از دشمنان دین مترسید؛ بلکه از من و از نافرمانی دستوراتم بترسید؟ خطر دشمنان و تهدید آنها، قبل از نزول آیات حج و پس از آن، چه تفاوتی کرده بود؟ آیا دشمنان اسلام با **نماز و روزه و حج مسلمانان**، دشمن بودند و آیا از این اعمال و مناسک، خطری متوجه آنان می‌شد؟ مگر در طول تاریخ اسلام، ستم‌گران بی‌شماری در سایه همین اعمال عبادی به جور و ستم خود، ادامه ندادند؟ اگر کامل شدن دین و احکام تشریحی آن، موجب حفظ آن دین خواهد شد، آیا ادیان آسمانی پیشین که به کمال خود رسیده بودند، از **تحریف و تغییر**، مصون ماندند؟! آیا امروزه از **دین موسی (علیه السلام)** و **عیسی (علیه السلام)** چیزی باقی مانده است؟ آیا زورمداران و مستکبران امروزی، از ظاهر دین اسلام که در بسیاری از کشورهای عربی رایج است، ترسی دارند و با آن، مخالفتی نشان می‌دهند؟

پاسخ دوم

به گواهی تاریخ، **مشرکان** پس از ناامیدی از غلبه بر پیامبر اکرم و شکست کامل اسلام، به مماشات با آن، راضی شده، تمایل داشتند که در کنار مسلمانان به عقاید خود پایبند باشند و به حیات جاهلی خود، ادامه دهند. از این رو، یا مسلمانان و اعمال عبادی آنها نوعی همزیستی پیدا کرده، نماز و روزه و حج آنها را پذیرفتند و حاضر شدند با پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) به نوعی معامله دست بزنند و در مقابل به رسمیت شناختن بت‌هایشان توسط پیامبر، خداوند متعال را پرستش کنند (سران مشرکان به پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) پیشنهاد داده بودند که یک **پیمان**، ما خدای شما را می‌پرستیم و یک سال هم شما، بت‌های ما را پرستید. در پی این پیشنهاد، **سوره «کافرون»** نازل شد و آنها را کاملاً مأیوس ساخت.)

[۵] **شیخ مفید، مجد بن مجد، الامالی، ص ۲۴۶، ج ۲.**

[۶] **طبرسی، فضل بن حسن، مجمع السان، ج ۱۰، ص ۸۴۰.**

و در نهایت، در سال هشتم هجرت به هنگام **فتح مکه**، تمامی آنها به‌طور کامل، تسلیم مسلمانان شدند. یهودیان مدینه و خارج مدینه نیز سال‌ها قبل و در جنگ‌های **خیبر** و **احزاب**، شکست را پذیرفته و یا از محدوده حکومت اسلامی، کوچ کرده بودند. **مسیحیان** نیز با مسلمانان، قرارداد **صلح** امضاء کرده بودند. بنابراین، تا قبل از سال دهم هجری، تمام دشمنان اسلام، تسلیم شده بودند و خطری جدی از ناحیه آنها دین نوپای اسلام را تهدید نمی‌کرد.

← خطر منافقان

پس نزول وحی و بیان شرایع اسلامی، برای هیچ گروه از مخالفان اسلام، خطری جدی محسوب نمی‌شد که به پایان رسیدن آن در آنها یأس و ناامیدی ایجاد کند؛ اما خطر **منافقان** که همواره، خطرناک‌تر از دشمنان آشکار **اسلام** بودند، هنوز برطرف نشده بود و همین ترس‌خانگی بود که پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله وسلم) را نسبت به حفظ کبان اسلامی، هراسان کرده و در ابلاغ پیام الهی، مردد ساخته بود. این منافقان پس از ناکامی در جنگ‌ها، توطنه‌ها و انواع تلافی‌هایی که به همراه سایر دشمنان برای محو اسلام داشتند، تنها به یک چیز دل بسته بودند و آن، این بود که پیامبر (صلی الله علیه و آله وسلم) پسری ندارد و رسماً نیز جانشینی انتخاب نکرده است. لذا اگر ایشان از **دنیا** بروند، آنها بتوانند ضربه نهایی را بر پیکره اسلام وارد کرده، به آرزوی دیرین خود برسند. اما وقتی دیدند ایشان در **غدیر خم** در میان جمعیت انبوه و کم نظیر مسلمانان، صالح‌ترین فرد جهان اسلام را به جانشینی خود برگزید، آرزوهای خود را بر باد رفته دیدند و از نابودی اسلام، مأیوس گشتند.

← نمونه

برای نمونه، **ابو سفیان** که از **بنی امیه** و خویشاوند **عثمان** بود، در اولین روز پس از بیعت با عثمان، در حالی که در آن وقت چشمانش کور شده بود، به مجلس عثمان آمد و گفت: آیا کسی در این جا غیر از بنی امیه هست؟ گفتند: نه. گفت: ای بنی امیه! از آن هنگام که خلافت به دست تمیم (قبیله ابوبکر) و عدی (قبیله عمر) افتاد، من طمع بستم که به شما برسد. حال که به شما رسیده است، چونان کودکان که گوی را در بازی به یکدیگر می‌دهند، خلافت را به هم بدهید و نگذارید از میان شما بیرون برود؛ چرا که نه بهشتی هست، نه جهنمی. آری! سوگند می‌خورم که پس از مرگ، هیچ خبری نیست!

[۷] **مسعودی، علی بن حسین، مروج الذهب و معادن الجواهر، ج ۲، ص ۳۴۳.**

[۸] **ابوالفرج اصفهانی، علی بن حسین، الاغانی، ج ۶، ص ۵۲۹.**

[۹] **ابن عبدالبر، یوسف بن عبدالله، الاستیعاب فی معرفة الاصحاب، ج ۴، ص ۱۶۷۹.**

در همان ایام بود که یک روز ابو سفیان بر سر قبر شهید بزرگ اسلام **حمزه (علیه السلام)** رفت و با لگد به قبر او زد و گفت: ای ابو عماره! آنچه که ما دیروز بر سر آن شمشیر کشیده بودیم، امروز به دست کودکان ما افتاده است و با آن، بازی می‌کنند.

[۱۰] **ابن ابی‌الحدید، ابوحامد عبدالحمید، شرح نهج البلاغه، ج ۱۶، ص ۱۳۶.**

پانویس

۱. **↑ مائده/سوره ۵، آیه ۲.**
۲. **↑ فخر رازی، مجد بن عمر، مفاتیح الغیب، ج ۱۱، ص ۲۸۶.**
۳. **↑ سیوطی، جلال الدین، الدر المنثور، ج ۲، ص ۲۵۸.**
۴. **↑ فخر رازی، مجد بن عمر، مفاتیح الغیب، ج ۱۱، ص ۲۸۷.**
۵. **↑ شیخ مفید، مجد بن مجد، الامالی، ص ۲۴۶، ج ۲.**
۶. **↑ طبرسی، فضل بن حسن، مجمع السان، ج ۱۰، ص ۸۴۰.**
۷. **↑ مسعودی، علی بن حسین، مروج الذهب و معادن الجواهر، ج ۲، ص ۳۴۳.**
۸. **↑ ابوالفرج اصفهانی، علی بن حسین، الاغانی، ج ۶، ص ۵۲۹.**
۹. **↑ ابن عبدالبر، یوسف بن عبدالله، الاستیعاب فی معرفة الاصحاب، ج ۴، ص ۱۶۷۹.**
۱۰. **↑ ابن ابی‌الحدید، ابوحامد عبدالحمید، شرح نهج البلاغه، ج ۱۶، ص ۱۳۶.**

منبع

حدیث‌نت، برگرفته از مقاله «شبهه در آیه اکمال» تاریخ بازبینی ۱۳۹۶/۵/۳.